

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार-ब

वर्ष ५, अंक ९]

सोमवार, जानेवारी १४, २०१९/पौष २४, शके १९४०

[पृष्ठे २२, किंमत : रुपये ९.००

असाधारण क्रमांक १९

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र अधिनियमान्वये तयार केलेले
(भाग एक, एक-अ आणि एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांब्यतिरिक्त) नियम व आदेश.

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरू चौक

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक १४ जानेवारी २०१९

अधिसूचना

महाराष्ट्र सार्वजनिक विद्यापीठ अधिनियम, २०१६.

क्रमांक परिनि.२०१८/प्र. क्र. ९०/ विशि-२.—महाराष्ट्र सार्वजनिक विद्यापीठ अधिनियम, २०१६ (२०१७ चा महा. ६) याच्या कलम ७१ चे पोट-कलम (७) तसेच कलम ७२ चे पोट-कलम (१०) आणि कलम १२२ यांद्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून, महाराष्ट्र शासन, याद्वारे, संलग्न महाविद्यालये, मान्यताप्राप्त परिसंस्था आणि संचलित किंवा घटक महाविद्यालये यांना स्वायत्तता देण्याबाबतच्या मानकांशी पुढील संबंधित एकरूप परिनियम विहित करित आहे :—

सन २०१९ चा एकरूप परिनियम क्रमांक ३

१. संक्षिप्त नाव, प्रयुक्ती व प्रारंभ.—(१) या परिनियमास, महाराष्ट्र सार्वजनिक विद्यापीठ (संलग्न महाविद्यालये, मान्यताप्राप्त परिसंस्था आणि संचलित किंवा घटक महाविद्यालये यांना स्वायत्तता देण्याबाबतची मानके) एकरूप परिनियम, २०१८ असे म्हणावे.

(२) महाराष्ट्र सार्वजनिक विद्यापीठ अधिनियम, २०१६ अंतर्गत जी महाविद्यालये महाराष्ट्र राज्यातील विद्यापीठांशी संलग्न आहेत किंवा ज्या मान्यता दिलेल्या परिसंस्था आहेत किंवा जी विद्यापीठाची संचलित अथवा घटक महाविद्यालये आहेत अशा स्वायत्त दर्जा प्रदान करण्याची मागणी करणाऱ्या सर्व महाविद्यालयांना हे परिनियम लागू असतील.

(३) हे परिनियम **राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे ते प्रसिद्ध झाल्याच्या दिनांकापासून अंमलात येतील.

२. **व्याख्या.**— या परिनियमांत संदर्भानुसार दुसरा अर्थ अपेक्षित नसेल तर,—

(१) “विद्या परिषद” याचा अर्थ, स्वायत्त महाविद्यालयाची विद्या परिषद, असा आहे;

(२) “अधिनियम” याचा अर्थ महाराष्ट्र सार्वजनिक विद्यापीठ अधिनियम, २०१६ (२०१७ चा महा. ६), असा आहे;

(३) “अभ्यास मंडळ” याचा अर्थ, स्वायत्त महाविद्यालयाच्या एखाद्या विभागाचे अभ्यास मंडळ, असा आहे;

(४) “महाविद्यालय” याचा अर्थ, एखाद्या विद्यापीठातून कोणतीही अर्हता मिळवण्याकरिता पदवीपूर्व, पदव्युत्तर किंवा विद्यावाचस्पती अध्ययनक्रमांची जिच्यामध्ये तरतूद केलेली आहे अशी आणि जिला त्या विद्यापीठाच्या नियमांनुसार व विनियमांनुसार अशा अध्ययनक्रमांची व अभ्यास पाठ्यक्रमांची तरतूद करण्यास तसेच त्या परीक्षेसाठी अशा अभ्यास पाठ्यक्रमाचे शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना अशी अर्हता प्रदान करण्यास सक्षम असल्याची मान्यता मिळालेली आहे, अशी कोणतीही संस्था— मग ती तशी परिसंस्था म्हणून किंवा अन्य कोणत्याही नावाने ओळखली जात असो,— असा आहे आणि त्यामध्ये मान्यता प्राप्त परिसंस्था आणि संचलित किंवा घटक महाविद्यालय यांचा समावेश होतो;

(५) “वित्त समिती” याचा अर्थ, स्वायत्त महाविद्यालयाची वित्त समिती, असा आहे;

(६) “नियामक मंडळ” याचा अर्थ, जे विश्वस्तव्यवस्था मंडळ किंवा व्यवस्थापन मंडळ किंवा कार्यकारी समिती किंवा व्यवस्थापन समिती यांपेक्षा भिन्न आहे असे, स्वायत्त महाविद्यालयाचे नियामक मंडळ, असा आहे;

(७) “मूळ विद्यापीठ” याचा अर्थ ज्या विद्यापीठाला संबंधित महाविद्यालय संलग्न आहे, किंवा ज्याने संबंधित परिसंस्थेला मान्यता दिलेली आहे किंवा ज्याने संचालित किंवा घटक महाविद्यालय स्थापन केलेले आहे व जे ते चालवित असेल असे विद्यापीठ, असा आहे;

(८) “सांविधिक मंडळ” याचा अर्थ, उच्च शिक्षणाच्या संबंधित क्षेत्रांमध्ये गुणवत्तेची विहित मानके निर्धारित करण्याकरिता आणि ती राखण्याकरिता, त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायदान्वये घटित केलेले मंडळ, असा आहे;

(९) “वि.अ.आ. (यूजीसी)” याचा अर्थ, विद्यापीठ अनुदान आयोग, असा आहे.

३. **स्वायत्त महाविद्यालयाची भूमिका / अटी व शर्ती** (१) स्वायत्त महाविद्यालय,—

- ❖ (एक) विद्यमान पाठ्यक्रम किंवा अध्ययनक्रम यांचे पुनर्विलोकन करील आणि त्याच्या स्वतःच्या पाठ्यक्रमांची / अभ्यास अध्ययनक्रमांची आणि अभ्यासक्रमांची पुनर्रचना करील, पुनर्संकल्पन करील आणि ते विहित करील;
- ❖ (दोन) दिनांक ५ जुलै २०१४ च्या **भारताच्या राजपत्रात** प्रसिद्ध झालेली अधिसूचना क्र. एफ. एस./२०१३ (सीपीपी-दोन) यातील पदव्यांचे विनिर्देश-२०१४ मध्ये, विद्यापीठ अनुदान आयोगाने विनिर्दिष्ट केलेल्या संज्ञासूचीला अनुसरून नवीन पाठ्यक्रम किंवा अध्ययनक्रम तयार करील;
- ❖ (तीन) विद्यार्थ्यांच्या कामगिरीचे निर्धारण करणे, परीक्षा घेणे आणि निकाल अधिसूचित करणे याबाबतच्या पद्धती विकसित करील;
- ❖ (चार) निकाल जाहीर करणे, गुणपत्रिका, स्थलांतर व इतर प्रमाणपत्रे देणे; तथापि, मूळ विद्यापीठाकडून पदवी देण्यात येईल व पदवी प्रमाणपत्रावर महाविद्यालयाचे नाव असेल.
- ❖ (पाच) राज्यशासनाच्या आरक्षण धोरणाशी किंवा राष्ट्रीय धोरणाशी सुसंगत असे प्रवेशविषयक नियम विहित करील;
- ❖ (सहा) त्यांच्या स्वतःच्या स्तरावर पाठ्यक्रमांसाठीचे शुल्क निश्चित करील.

❖ (सात) त्याचे स्वतःचे नियामक मंडळ, विद्या परिषद, अभ्यास मंडळ आणि वित्त समिती घटित करील.

(२) स्वायत्त महाविद्यालयाला प्रत्येक वर्षी, मूळ विद्यापीठास संलग्नीकरण किंवा मान्यता शुल्क प्रदान करण्याची गरज नाही. तथापि, स्वायत्तता दर्जा प्रदान करतेवेळी आणि/किंवा स्वायत्तता दर्जास मुदतवाढ देतेवेळी एकदाच शुल्क प्रदान करता येईल. मूळ विद्यापीठाची व्यवस्थापन परिषद असे शुल्क ठरवू शकेल :

परंतु, असे शुल्क हे, संलग्नता किंवा यथास्थिति मान्यता पुढे चालू ठेवण्याकरिता असलेल्या संलग्नता किंवा मान्यता शुल्काच्या दोन वर्षांच्या रकमेपेक्षा अधिक असता कामा नये.

(३) स्वायत्त महाविद्यालयास संपूर्ण शैक्षणिक व प्रशासकीय स्वायत्तता असेल आणि प्राचार्य किंवा संचालक यांच्यासह त्यांचा स्वतःचा प्रशासकीय कर्मचारीवर्ग आणि अध्यापक वर्ग, नियुक्त करण्याचा विशेषाधिकार असेल. तथापि, विद्यापीठ अनुदान आयोग (विद्यापीठ आणि महाविद्यालय यामधील अध्यापक व इतर विद्याविषयक कर्मचारीवर्ग यांच्या नियुक्तीच्या किमान अर्हता आणि उच्च शिक्षणाचा दर्जा राखण्यासाठीच्या उपाययोजना) विनियम, २०१० किंवा त्यात वेळोवेळी केलेल्या सुधारणा यांनुसार कर्मचारीवर्गाची नियुक्ती करण्यात येईल :

परंतु, महाविद्यालय प्रशासनिक कर्मचारीवर्गाच्या आणि विद्याशाखीय अध्यापकवर्गाच्या नियुक्तीकरिता राज्य शासनाकडून किंवा यथास्थिती मूळ विद्यापीठाकडून मंजुरी किंवा मान्यता मिळवील.

(४) स्वायत्त महाविद्यालयांना, स्वायत्त दर्जा देण्यापूर्वी, ज्याप्रमाणे निधी मिळत होता, त्या प्रमाणे निधी मिळण्याचे पुढे चालू राहिल.

(५) महाविद्यालयाला दिलेली स्वायत्तता संस्थात्मक स्तरावरील असेल आणि ती आंशिक नसेल आणि महाविद्यालयाने देऊ केलेल्या पदवीपूर्व, पदव्युत्तर आणि विद्यावाचस्पती यांसारखे सर्व स्तरांवरील अध्ययनक्रम समाविष्ट असतील. स्वायत्ततेचा दर्जा प्रदान केल्यानंतर, महाविद्यालयाने सुरू केलेले पाठ्यक्रम, आपोआप स्वायत्ततेच्या कार्यक्षेत्रात येतील.

(६) सदर स्वायत्तता ही नेहमी आगामी शैक्षणिक वर्षापासून अंमलात येईल.

(७) महाविद्यालयाच्या स्वायत्ततेच्या प्रत्यक्ष प्रारंभाच्यावेळी कोणत्याही पाठ्यक्रमाच्या प्रथम वर्षाच्या नाव पटनोंदणी केलेलेच विद्यार्थी, स्वायत्ततेच्या कक्षेत येतील. आणि त्यानंतर असे विद्यार्थी प्रगमनशीलपणे स्वायत्ततेच्या कक्षेत येतील.

(८) स्वायत्त दर्जा प्रारंभी दहा वर्षांच्या कालावधीकरिता देण्यात येईल; परिच्छेद ६ (५) अंतर्गत येणाऱ्या महाविद्यालयांखेरीज अन्य महाविद्यालयांना एकावेळी पाच वर्षांच्या कालावधीसाठी आणखी मुदतवाढ देण्यात येईल.

४. मूळ विद्यापीठाची भूमिका.—(१) मूळ विद्यापीठ, ३० दिवसांच्या आत, स्वायत्त दर्जा मिळण्याकरिता आलेला महाविद्यालयाचा अर्ज पुढे पाठविल आणि तज्ञ समितीवर व्यक्तीला नामनिर्देशित करील.

(२) जर विद्यापीठाने ३० दिवसांच्या आत प्रस्ताव पुढे पाठवला नाही / व्यक्तीचे नामनिर्देशन केले नाही तर, स्वायत्त दर्जा प्रदान करण्याकरिता विद्यापीठ अनुदान आयोगाने प्रस्तावावर कार्यवाही करण्यास विद्यापीठाचा कोणताही आक्षेप नाही असे गृहीत धरण्यात येईल.

(३) महाविद्यालयास स्वायत्त दर्जा प्रदान केला की मग, महाविद्यालयाने स्वायत्त संस्था म्हणून काम करावे याकरिता ३० दिवसांच्या आत अधिसूचना काढील.

(४) मूळ विद्यापीठ, स्वायत्तदर्जा प्राप्त झाल्यापासून ३० दिवसांचे आत, स्वायत्त महाविद्यालयाच्या विविध सांविधिक मंडळावर व्यक्तीचे नामनिर्देशन करील.

(५) स्वायत्त दर्जा मिळवल्यावर, महाविद्यालयाचे, मूळविद्यापीठाने मान्यता दिलेल्या विद्यापीठाबरोबर संलग्न असणे पुढे चालू राहिल. परंतु, ते महाविद्यालय स्वायत्ततेचा विशेषाधिकार उपभोगील.

५. राज्य शासनाची भूमिका

- (१) राज्यशासन, ३० दिवसांच्या आत तज्ज्ञ समितीवर किंवा विविध सांविधिक मंडळांवर व्यक्तींचे नामनिर्देशन करील.
- (२) राज्य शासन, शासकीय / अनुदानित महाविद्यालयांना, स्वायत्त दर्जा प्रदान करण्यापूर्वी, ज्याप्रमाणे निधी देण्यात येत होता, त्याच प्रमाणे निधी देण्याचे पुढे चालू ठेवील.
- (३) राज्यशासन, अध्यापकांची सर्व मंजूर पदे नियमित आणि चालू तत्वावर भरण्यात आली आहेत याची सुनिश्चिती करील.
- (४) राज्यशासन, स्वायत्तदर्जा प्रदान करतेवेळी, मंजूर व अनुदानित अध्यापकांच्या पदांची एकूण संख्या पुढेही कायम राहील, याची सुनिश्चिती करेल.

६. पात्रता (१) महाविद्यालये (कोणत्याही ज्ञानशाखेची)- मग ती अनुदानित, अंशतः अनुदानित आणि विनाअनुदानित/स्वयं-अर्थसहाय्यित असोत अशी महाविद्यालये पात्र असतील, मात्र ती विद्यापीठ अनुदान आयोग अधिनियम, १९५६ (१९५६ चा ३) याच्या कलम २ (च) अंतर्गत असावीत.

(२) महाविद्यालय अस्तित्वात येऊन किमान १० वर्षे तरी झालेली असली पाहिजेत.

(३) महाविद्यालयांना, एकतर, राष्ट्रीय मूल्यांकन व अधिस्वीकृती परिषदेकडून किमान 'अ' दर्जा देऊन किंवा राष्ट्रीय अधिस्वीकृती मंडळाकडून, किमान तीन अध्ययन पाठ्यक्रमासाठी (अध्ययन पाठ्यक्रमांसाठी) वैयक्तिकरित्या ६७५ इतके किमान गुण देऊन किंवा विद्यापीठ अनुदान आयोगाने नामिकाप्रविष्ट केलेल्या अधिस्वीकृती अभिकरणाकडून तत्सम अधिस्वीकृती श्रेयांक / गुण देऊन, अधिस्वीकृत केलेले असले पाहिजे. तथापि, महाविद्यालयाकडून चालविण्यात येत असलेल्या अध्ययन पाठ्यक्रमाची (अध्ययन पाठ्यक्रमांची) संख्या तीनपेक्षा कमी असेल तर, प्रत्येक अध्ययनक्रमांस ६७५ किंवा त्यापेक्षा अधिक गुण मिळालेले असावेत. अर्ज करतेवेळी अधिस्वीकृतीचा दर्जा विधिग्राह्य झालेला असला पाहिजे :

तथापि विद्यमान स्वायत्त महाविद्यालयांनी, यासंबंधातील विद्यार्थी अनुदान आयोगाच्या अधिसूचनेच्या विनियमाच्या जो १२ फेब्रुवारी, २०१८ दिनांक आहे त्या दिनांकापासून पाच वर्षांच्या कमाल कालावधीच्या आत या पात्रता शर्तीचे अनुपालन करणे आवश्यक असेल.

संचलित किंवा घटक महाविद्यालयांनाही, पात्र म्हणून समजण्यासाठी राष्ट्रीय मूल्यांकन व अधिस्वीकृती मंडळाकडून / राष्ट्रीय अधिस्वीकृती मंडळाकडून/विद्यापीठ अनुदान आयोगाने नामिका प्रविष्ट केलेल्या अधिस्वीकृती अभिकरणाकडून, स्वतंत्ररीत्या अधिस्वीकृती घ्यावी लागेल.

(४) (क) अर्ज करतेवेळी ज्या महाविद्यालयांना, राष्ट्रीय मूल्यांकन व अधिस्वीकृती परिषदेच्या ४ बिंदू श्रेणीमधील ३.०० ते ३.२५ पर्यंत प्राप्तांकांसह राष्ट्रीय अधिस्वीकृती मंडळाच्या तत्सम प्राप्तांकांसह / विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडून नामिका प्रविष्ट अशा अधिस्वीकृती अभिकरणाच्या तत्सम अधिस्वीकृती प्राप्तांकांसह अधिस्वीकृत केले आहे अशा महाविद्यालयांचा, यथोचितरीत्या घटित केलेल्या तज्ज्ञ समितीने प्रत्यक्ष स्थळाला भेटी दिल्यानंतर, स्वायत्त दर्जा देण्यासाठी विचार करण्यात येईल.

(ख) ज्या महाविद्यालयांचा एका संपूर्ण कालचक्रासाठी ३.२६ ते ३.५० पर्यंत राष्ट्रीय मूल्यांकन व अधिस्वीकृती परिषदेचा प्राप्तांक किंवा राष्ट्रीय अधिस्वीकृती मंडळाचा तत्सम प्राप्तांक किंवा विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडून नामिका प्रविष्ट अशा अधिस्वीकृती अभिकरणाची तत्समश्रेणी / प्राप्तांक आहे आणि त्यानुसारच दुसऱ्या कालचक्रामध्ये देखील त्यांना अधिस्वीकृती दिलेली असेल त्या महाविद्यालयांचा, तज्ज्ञ समितीने प्रत्यक्ष स्थळाला भेटी न देता, स्वायत्त दर्जा देण्यासाठी विचार करण्यात येईल.

(ग) अर्ज करतेवेळी, राष्ट्रीय मूल्यांकन व अधिस्वीकृती परिषदेच्या ४ बिंदू श्रेणीमधील ३.५१ वा त्याहून अधिक प्राप्तांक असणाऱ्या किंवा किमान तीन अध्ययन पाठ्यक्रमांना राष्ट्रीय अधिस्वीकृती मंडळाकडून व्यक्तिगतरीत्या ७५० प्राप्तांकांसह अधिस्वीकृती मिळाली असेल किंवा विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडून नामिका प्रविष्ट अशा अधिस्वीकृती अभिकरणाची तत्सम

अधिस्वीकृती श्रेणी / प्राप्तांक मिळालेला असेल अशा महाविद्यालयांचा तज्ज्ञ समितीने स्थळाला भेट न देता स्वायत्त दर्जा देण्याचा विचार करण्यात येईल.

वरील (४) (ख) व (ग) अंतर्गत येणाऱ्या महाविद्यालयांचे अर्ज, तज्ज्ञ समितीचा अहवाल समजून आयोगाच्या विचारार्थ सादर केल्यावर आणि त्यास आयोगाची मान्यता मिळाल्यावर विचारात घेण्यात येतील.

तथापि, महाविद्यालयांनी

(क) उच्च शैक्षणिक संस्थांमध्ये रॅगिंगच्या धोक्यास पायबंद घालणे विनियम, २०१२;

(ख) विद्यापीठ अनुदान आयोग (उच्च शैक्षणिक संस्थांमध्ये समन्यायतेचे प्रचालन करणे) विनियम, २०१२;

(ग) विद्यापीठ अनुदान आयोग (तक्रारींचे निवारण करणे) विनियम, २०१२

इत्यादींसारख्या विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या विनियमांचे महाविद्यालयांनी अक्षरशः व तत्त्वतः पालन करणे आवश्यक आहे.

(५) जर स्वायत्त महाविद्यालयाने, राष्ट्रीय मूल्यांकन व अधिस्वीकृती परिषदेकडून ४ बिंदू श्रेणीमधील ३.५१ व त्याहून अधिक प्राप्तांक मिळविला असेल किंवा किमान तीन अध्ययन पाठ्यक्रमांना राष्ट्रीय अधिस्वीकृती मंडळाकडून व्यक्तिगतरीत्या किमान ७५० प्राप्तांकासह अधिस्वीकृती मिळालेली असेल किंवा विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडून नामिका प्रविष्ट अशा अधिस्वीकृती अभिकरणाची तत्सम अधिस्वीकृती श्रेणी /प्राप्तांक मिळालेला असेल तर, प्रत्यक्ष स्थळाला भेट न देता, त्या महाविद्यालयाला आणखी दहा वर्षांकरिता स्वायत्त दर्जाची मुदत वाढवून देण्यात येईल.

७. स्वायत्त दर्जा प्रदान करणे / त्यास मुदतवाढ देणे (१) स्वायत्त बनण्यास इच्छुक असणारे महाविद्यालय, आयोगाने विनिर्दिष्ट केलेल्या नमुन्यात वर्षातील कोणत्याही वेळी विद्यापीठाकडे अर्ज करील.

(२) महाविद्यालय, विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या अभिलेखासाठी विद्यापीठ अनुदान आयोगाला प्रस्तावाची एक आगाऊ प्रत, मूळ विद्यापीठाला तो प्रस्ताव प्राप्त झाल्याचा दिनांक त्यावर दर्शवून पाठवील.

(३) महाविद्यालय मूळ विद्यापीठाला प्रस्ताव सादर करील. प्रस्ताव प्राप्त झाल्यापासून ३० दिवसांच्या आत, विद्यापीठ तो प्रस्ताव विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडे पाठवील. विद्यापीठाने प्रस्ताव फेटाळला असेल त्याबाबतीत, तो निर्णय "आख्यापक आदेशा" द्वारे महाविद्यालय व विद्यापीठ अनुदान आयोगाला कळविण्यात येईल.

(४) विद्यापीठ व राज्य शासन, विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या तज्ज्ञ समितीसाठी नामनिर्देशित व्यक्तींची तरतूद करण्यात कसूर केली तर, विद्यापीठ अनुदान आयोग, प्रत्यक्ष स्थळाला भेट देऊन कार्यवाही करील व महाविद्यालयाच्या प्रस्तावावर निर्णय घेईल.

(५) मार्गदर्शक तत्वांनुसार महाविद्यालय पात्र असल्याचे दिसून आले तर, आयोग, आयोगाच्या अध्यक्षाने घटित केलेल्या तीन तज्ज्ञ सदस्यांचा (विशेष करून स्वायत्त महाविद्यालयाचा प्राध्यापक / प्राचार्य या स्तरावरील ज्यांपैकी एक अध्यक्ष असेल) व मूळ विद्यापीठाने आणि राज्य शासनाने नामनिर्देशित केलेल्या व्यक्तींचा समावेश असणाऱ्या तज्ज्ञ समितीच्या मदतीने स्वायत्त दर्जा प्रदान करण्यासाठीच्या /मुदतवाढ देण्यासाठीच्या प्रस्तावाची तपासणी करील. स्थळ-भेटीचा समन्वय करण्यासाठी विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या अधिकाऱ्यास नामनिर्देशित करता येईल.

(६) तज्ज्ञ समितीच्या शिफारशी यथोचित विचारात घेतल्यानंतर, स्वायत्त महाविद्यालयांवरील, स्थायी समितीकडून (तीन आयोग-सदस्यांचा समावेश असणाऱ्या) स्वायत्त दर्जा प्रदान करणे/मुदतवाढ देणे यासाठीचा निर्णय घेण्यात येईल. स्थायी समितीच्या निर्णयाच्या आधारे मान्यता पत्रे निर्गमित करण्यात येतील. त्यानंतर आयोगाकडून निर्णयांचे अनुसमर्थन करण्यात येईल:

परंतु, मूळ विद्यापीठाची व्यवस्थापन परिषद, विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या निर्णयानुसार, ३० दिवसांच्या आत, स्वायत्त दर्जा प्रदान करील.

(७) स्वायत्त दर्जा प्रदान करण्यासाठीचा एखाद्या महाविद्यालयाचा प्रस्ताव कोणत्याही कारणास्तव फेटाळण्यात आला असेल तर, ते महाविद्यालय पुन्हा अर्ज करण्यास पात्र असेल परंतु, त्यास त्याचा आधीचा प्रस्ताव फेटाळण्यात आल्याच्या दिनांकापासून एक वर्षाच्या आत असा अर्ज करता येणार नाही.

(८) स्वायत्त महाविद्यालय, स्वायत्तता कालचक्र समाप्त होण्याच्या सहा महिने आधी, स्वायत्त दर्जाच्या मुदतवाढीसाठी विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडे विहित नमुन्यात अर्ज करील.

(९) अधिस्वीकृती कालचक्र समाप्त झाल्याच्या बाबतीत, स्वायत्त दर्जास मुदतवाढ मागणाऱ्या महाविद्यालयाने, मुदतवाढीसाठी पात्र ठरण्याकरिता राष्ट्रीय मूल्यांकन व अधिस्वीकृती परिषदेच्या/राष्ट्रीय अधिस्वीकृती मंडळाच्या अधिस्वीकृतीसाठी अर्ज केला असल्याचा पुरावा सादर करणे अत्यावश्यक आहे.

(१०) विद्यापीठ अनुदान आयोगाने स्वायत्त दर्जास मुदतवाढ देईपर्यंत, महाविद्यालय स्वायत्त दर्जाचा लाभ घेणे पुढे चालू ठेवील. महाविद्यालयाला स्वायत्त दर्जामध्ये मुदतवाढ देताना, विद्यापीठ अनुदान आयोग अंतरिम कालावधीदेखील विचारात घेईल.

(११) एखाद्या स्वायत्त महाविद्यालयास आपला स्वायत्त दर्जा परत करण्याची इच्छा असेल तर, ते, संबंधित विद्यापीठामार्फत नियामक मंडळाचा ठराव, राज्य शासनाकडे त्याची एक प्रत पाठवून, विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडे विचारार्थ पाठविण्याच्या यथोचित कार्यवाहीचे अनुसरण करील. तथापि, असा दर्जा काढून घेणे हे, स्वायत्ततेअंतर्गत पट नोंदणी केलेल्या तेव्हाच्या विद्यार्थ्यांची शेवटची तुकडी उत्तीर्ण होऊन बाहेर पडल्यानंतरच केवळ अंमलात येईल.

८. **महाविद्यालयांना स्वायत्तता देण्यासाठीचे निकष** (१) महाविद्यालयाचा विद्यापीठ परीक्षांमधील शैक्षणिक नावलौकिक व त्याची पूर्वीची कामगिरी आणि त्याचे मागील काळातील शैक्षणिक अभ्यासानुवर्ती विस्तार कार्यक्रम.

- (२) अध्यापकांची शैक्षणिक किंवा विस्तार किंवा संशोधनविषयक संपादनक.
- (३) सांविधिक आवश्यकतांच्या अधीन राहून, विद्यार्थी व अध्यापक यांच्या निवडीतील दर्जा व गुणवत्ता,
- (४) वर्ग खोल्या, ग्रंथालय पुस्तके व इ-संसाधने, प्रयोगशाळा व साधनसामग्री, क्रीडा सुविधा, मनोरंजनाच्या कार्यक्रमांसाठी सुविधा, अध्यापक व विद्यार्थी यांसाठी निवासव्यवस्था, वाहतूक सुविधा इत्यादी बाबतीत पायाभूत सुविधांची पर्याप्तता.
- (५) संस्थात्मक व्यवस्थापनाचा दर्जा.
- (६) संस्थेची आर्थिक स्थिती.
- (७) प्रशासकीय संरचनेचा प्रतिसाद
- (८) नवोपक्रम सुधारणांच्या प्रचालनामध्ये अध्यापकांची प्रेरणा व सहभाग

९. **स्वायत्त महाविद्यालयांचे संनियंत्रण**

(१) विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या सूचनेनुसार महाविद्यालयाचे नियमित संनियंत्रण करण्यासाठी महाविद्यालयामध्ये अंतर्गत गुणवत्ता हमी समिती कक्ष स्थापन करण्यात येईल. त्या कक्षात, ज्यामध्ये नामवंत शिक्षण तज्ज्ञांचा समावेश असेल आणि जो महाविद्यालयाच्या कामगिरीसंबंधात विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडे अहवाल पाठवील असा एक बाह्य मार्गदर्शक गट असेल. तो अहवाल महाविद्यालयाच्या संकेतस्थळावरील सार्वजनिक भागावर देखील टाकण्यात येईल. बाह्य मार्गदर्शक गटाकडून वर्षातून किमान एकदा आढावा घेण्यात येईल.

(२) अंतर्गत गुणवत्ता हमी समितीच्या बाह्य मार्गदर्शक गटाकडून प्रतिकूल अहवाल प्राप्त झाल्यास त्याबाबतीत किंवा तक्रारीच्या बाबतीत, विद्यापीठ अनुदान आयोगास, अहवालाची सूक्ष्म पडताळणी करण्यासाठी आपली स्वतःची तज्ज्ञ समिती घटित करण्याचा अधिकार असेल आणि व्यवस्थापनास योग्य संधी दिल्यानंतर त्यास अधिसूचनेद्वारे आणि आख्यापक आदेश देऊन, महाविद्यालयाचा स्वायत्तदर्जा रद्द करता येईल.

(३) स्वायत्त महाविद्यालय, त्याने देऊ केलेले पाठ्यक्रम, पाठ्यक्रमांचे शुल्क, विद्याशाखेच्या अध्यापकांची अर्हता व विशिष्ट ओळख क्रमांक यासह त्यांचा तपशील, प्रवेश प्रक्रिया, संबंधित पायाभूत सुविधांचा तपशील, तसेच कोणीही पीएच. डी. करीता नोंदणी केलेली असल्यास अशा विद्यार्थ्यांचे नाव, नोंदणीचा दिनांक, विषय व पर्यवेक्षक या तपशिलासह महाविद्यालयांचे संशोधनविषयक उपक्रम यासंबंधीची माहिती त्याच्या संकेतस्थळावर न चुकता टाकील.

(४) महाविद्यालय वेळोवेळी अधिसूचित करण्यात येतील अशा विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या विविध विनियमांमध्ये अनिवार्य केल्याप्रमाणे विविध समित्या /कक्ष स्थापन केल्याबाबतची माहिती त्याच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देईल. महाविद्यालय, सांविधिक मंडळाच्या नियमितपणे बैठकी आयोजित करील आणि त्या बैठकीची कार्यवृत्ते महाविद्यालयाच्या संकेतस्थळावर टाकील.

(५) महाविद्यालय, त्या महाविद्यालयाविषयीची सर्व माहिती विहित नमुन्यात त्याच्या संकेतस्थळावर टाकील आणि स्वायत्त दर्जासाठी नव्याने/स्वायत्त दर्जाची मुदत वाढविण्यासाठी अर्ज करताना ती माहिती विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडे पाठविण्यात येईल. महाविद्यालय विहित आराखड्यानुसार दरवर्षी प्रगती अहवाल व उपयोजन प्रमाणपत्र देखील सादर करील.

(६) सर्व स्वायत्त महाविद्यालये विद्यापीठ अनुदान आयोगाने अधिसूचित केलेल्या सर्व विनियमांचे अक्षरशः व तत्त्वतः अनुपालन करतील आणि तशा आशयाचे वचनपत्र महाविद्यालयाच्या संकेतस्थळावर टाकतील.

१०. नवीन पाठ्यक्रम सुरू करण्यासंबंधातील बाबी (१) एखाद्या स्वायत्त महाविद्यालयास विद्यापीठाची व राज्य शासनाची पूर्व मान्यता न घेता पदविका (पदवीपूर्व आणि पदव्युत्तर) किंवा प्रमाणपत्र पाठ्यक्रम सुरू करण्याचे स्वातंत्र्य असेल. तथापि, महाविद्यालयाच्या संबंधित सांविधिक संस्थांची मान्यता घ्यावी लागेल. असे असले तरी, मूळ विद्यापीठाला अशा नवीन पाठ्यक्रमांची माहिती देणे आवश्यक राहिल. पदविका आणि प्रमाणपत्रे विद्यापीठाच्या मुद्रेनिशी देण्यात येतील.

(२) एखाद्या स्वायत्त महाविद्यालयास जेथेजेथे आवश्यक असेल तेथेतेथे, त्या महाविद्यालयाच्या विद्यापरिषदेच्या आणि संबंधित सांविधिक परिषदेच्या (परिषदांच्या) मान्यतेने नवीन पदवी किंवा पदव्युत्तर पाठ्यक्रम /पीएच. डी. सुरू करण्याचे स्वातंत्र्य असेल, मात्र पदवीची संज्ञासूची ही, पदव्यांचे विनिर्देश, २०१४ याबाबतच्या, विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या अधिसूचनेशी सुसंगत असेल. असे पाठ्यक्रम, विद्यापीठाने/विद्यापीठ अनुदान आयोगाने तास, अभ्यासविषयक मजकूर व दर्जा यांबाबत विहित केलेल्या किमान मानकांची पूर्तता करतील आणि विद्यापीठाला व राज्य शासनाला अशा पाठ्यक्रमांची रीतसर माहिती देण्यात येईल.

(३) एखाद्या स्वायत्त महाविद्यालयास, महाविद्यालयाच्या विद्यापरिषदेच्या मान्यतेने एखाद्या विद्यमान पाठ्यक्रमाची, विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या मापदंडानुसार, पुनर्रचना/पुनर्संकल्पना केल्यानंतर, वेळोवेळी सुधारणा करण्यात आलेल्या, पदव्यांचे विनिर्देश, २०१४ यांबाबतच्या विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या अधिसूचनेनुसार त्या पाठ्यक्रमाला नवे नाव देता येईल. अशा कार्यवाहीबद्दल विद्यापीठाला आणि राज्य शासनाला रीतसर कळविण्यात येईल.

११. परीक्षा कक्ष (CELL) व पद्धती (१) स्वायत्त महाविद्यालयामध्ये एक परीक्षा कक्ष असेल आणि परीक्षा नियंत्रक त्याच्या अध्यक्षस्थानी असेल. महाविद्यालयाचा प्राचार्य हा मुख्य परीक्षा नियंत्रक असेल.

(२) परीक्षा नियंत्रकाला इतर कार्यालयीन कर्मचाऱ्यांबरोबरच परीक्षा उप नियंत्रक सहाय्य करील.

१२. स्वायत्त महाविद्यालयाचे प्रशासन.—(१) शैक्षणिक, वित्तीय व सर्वसाधारण प्रशासनविषयक कामकाजाच्या उचित व्यवस्थापनाची सुनिश्चिती करण्यासाठी स्वायत्त महाविद्यालयात पुढील सांविधिक मंडळे व समित्या असतील :

- नियामक मंडळ
- विद्यापरिषद
- अभ्यास मंडळ
- वित्त समिती

(२) याव्यतिरिक्त महाविद्यालयामध्ये अन्य असाविधिक समित्या जसे की, नियोजन व मूल्यमापन समिती, तक्रार निवारणसमिती, परीक्षा समिती, प्रवेश समिती, ग्रंथालय समिती, विद्यार्थी कल्याण समिती, लैंगिक शोषण प्रतिबंध समिती, अभ्यासेतर उपक्रम समिती आणि शैक्षणिक लेखा परीक्षा समिती, या असतील.

(३) नियामक मंडळ :

स्वायत्त महाविद्यालयाच्या नियामक मंडळाची रचना.

(एक) खाजगी/स्वयं-अर्थसहाय्यित महाविद्यालय/न्यासाकडून /संस्थेकडून चालविले जाणारे घटक महाविद्यालयांच्या नियामक मंडळाची रचना

संख्या	प्रवर्ग	स्वरूप
५ सदस्य	व्यवस्थापन	न्यास व व्यवस्थापनाच्या घटना किंवा उपविधीनुसार असलेला अध्यक्ष किंवा सभापती किंवा संचालक - पदसिद्ध अध्यक्ष व इतर ४ सदस्य.
२ सदस्य	महाविद्यालयातील अध्यापक	ज्येष्ठतेच्या आधारे प्राचार्याने आळीपाळीने नामनिर्देशित केलेले
१ सदस्य	शिक्षणतज्ज्ञ किंवा उद्योगपती	व्यवस्थापनाद्वारे नामनिर्देशित
१ सदस्य	विद्यापीठ अनुदान आयोगाची नामनिर्देशित व्यक्ती	विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडून नामनिर्देशित
१ सदस्य	राज्य शासनाची नामनिर्देशित व्यक्ती	प्राध्यापक या पदाच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जाचा नसेल असा विद्यैकनिष्ठ (विद्वान) किंवा उच्च शिक्षण संचालनालयाचा अधिकारी किंवा महाराष्ट्र राज्य उच्च शिक्षण व विकास आयोगाचा सदस्य.
१ सदस्य	विद्यापीठाची नामनिर्देशित व्यक्ती	विद्यापीठाकडून नामनिर्देशित
१ सदस्य	महाविद्यालयाचा प्राचार्य	पदसिद्ध सदस्य सचिव

(दोन) शासकीय महाविद्यालयांच्या नियामक मंडळाची रचना

संख्या	प्रवर्ग	स्वरूप
३ सदस्य त्यांपैकी एक अध्यक्ष पदस्थ असेल	शिक्षणतज्ज्ञ, उद्योगपती, व्यावसायिक	शैक्षणिक अभिरूची सिद्ध केलेल्या, किमान पदव्युत्तर स्तरावरील अर्हताधारक अशा, राज्य शासनाने नामनिर्देशित केलेल्या व्यक्ती.
२ सदस्य	महाविद्यालयातील अध्यापक	प्राचार्याने ज्येष्ठतेच्या आधारे, आळीपाळीने नामनिर्देशित केलेले
१ सदस्य	शिक्षणतज्ज्ञ किंवा उद्योगपती	प्राचार्याने दोन वर्षांसाठी नामनिर्देशित केलेला
१ सदस्य	विद्यापीठ अनुदान आयोगाची नामनिर्देशित व्यक्ती	विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडून नामनिर्देशित
१ सदस्य	राज्य शासनाची नामनिर्देशित व्यक्ती	राज्य शासनाकडून नामनिर्देशित
१ सदस्य	विद्यापीठ प्राध्यापक	विद्यापीठाकडून नामनिर्देशित
१ सदस्य	महाविद्यालयाचा प्राचार्य	पदसिद्ध सदस्य सचिव

(तीन) विद्यापीठाकडून चालविल्या जाणाऱ्या घटक महाविद्यालयांच्या नियामक मंडळाची रचना

३ सदस्य त्यांपैकी एक अध्यक्ष पदस्थ असेल	शिक्षणतज्ज्ञ, उद्योगपती, व्यावसायिक	शैक्षणिक अभिरूची सिद्ध केलेल्या, किमान पदव्युत्तर स्तरावरील अर्हताधारक अशा, राज्य शासनाने नामनिर्देशित केलेल्या व्यक्ती.
२ सदस्य	महाविद्यालयातील अध्यापक	प्राचार्यांने ज्येष्ठतेच्या आधारे, आळीपाळीने नामनिर्देशित केलेले
१ सदस्य	राज्य शासनाची नामनिर्देशित व्यक्ती	राज्य शासनाकडून नामनिर्देशित
१ सदस्य	विद्यापीठ प्राध्यापक	विद्यापीठाकडून नामनिर्देशित
१ सदस्य	विद्यापीठ अनुदान आयोगाची नामनिर्देशित व्यक्ती	विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडून नामनिर्देशित
१ सदस्य	महाविद्यालयाचा प्राचार्य	पदसिद्ध सदस्य सचिव

(चार) मुदत :- नियामक मंडळ हे, दर तीन वर्षांनी पुनर्घटित करण्यात येईल. विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या नामनिर्देशित व्यक्तींच्या बाबतीत - ज्याची मुदत पाच वर्षे इतकी असेल तो यास अपवाद असेल.

(पाच) बैठकी :- नियामक मंडळाच्या बैठकी वर्षातून किमान दोनदा घेण्यात येतील.

(सहा) नियामक मंडळाचे अधिकार व कार्य :- संबंधित महाविद्यालयाच्या उपविधींतील विद्यमान तरतुदींना आणि /मूळ विद्यापीठाच्या विनियमांना, अधीन राहून, नियामक मंडळाची खालील अधिकार व कर्तव्ये असतील,

(क) ज्या उद्दिष्टांसाठी महाविद्यालयास स्वायत्त दर्जा देण्यात आला असेल ती उद्दिष्टे पूर्ण करताना महाविद्यालयास मार्गदर्शन करणे.

(ख) विद्यापरिषदेच्या शिफारशींवरून शिष्यवृत्त्या, अधिछात्रवृत्त्या, छात्रवृत्त्या, पदके, बक्षिसे व प्रमाणपत्रे सुरू करणे.

(ग) ज्यायोगे पदव्या आणि /किंवा पदविका मिळतील अशा, नवीन अध्ययनक्रमांना मान्यता देणे.

(घ) अध्यापक वर्ग/प्राचार्य यांचे सर्व सेवाप्रवेश, विद्यापीठ अनुदान आयोग व राज्य शासन यांनी वेळोवेळी निर्धारित केलेल्या धोरणांनुसार, लागू असेल त्याप्रमाणे, नियामक मंडळाकडून/राज्य शासनाकडून करण्यात येतील.

(ड) महाविद्यालयाचा वार्षिक अर्थसंकल्प विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडे सादर करण्यापूर्वी त्यास मान्यता देणे ;

(च) महाविद्यालयाच्या उचित विकासाकरिता आवश्यक असतील आणि योग्य असल्याचे मानण्यात येतील अशी कार्ये पार पाडणे आणि समित्या स्थापन करणे.

(४) विद्यापरिषद :

(एक) विद्यापरिषदेची रचना :

(क) प्राचार्य (अध्यक्ष).

(ख) महाविद्यालयातील सर्व विभाग प्रमुख.

(ग) अध्यापकवर्गाच्या महाविद्यालयातील सेवा ज्येष्ठतेनुसार विविध प्रवर्गांचे आळीपाळीने प्रतिनिधित्व करणारे महाविद्यालयाचे चार अध्यापक ;

(घ) नियामक मंडळाने नामनिर्देशित करावयाचे, उद्योग, वाणिज्य, विधि, शिक्षण, औषधी, अभियांत्रिकी, विज्ञान इत्यादींसारख्या क्षेत्रांचे प्रतिनिधित्व करणारे, चार पेक्षा कमी नसतील इतके महाविद्यालयाबाहेरील तज्ज्ञ/विद्यैकनिष्ठ (विद्वान) ;

(ड.) प्राध्यापकाच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जाच्या नसतील अशा, विद्यापीठाच्या तीन नामनिर्देशित व्यक्ती ;

(च) प्राचार्याने नामनिर्देशित केलेला एक अध्यापक- सदस्य सचिव.

(दोन) मुदत : नामनिर्देशित सदस्यांच्या पदाची मुदत तीन वर्षे इतकी असेल.

(तीन) बैठकी :- विद्यापरिषदेची बैठक, वर्षातून किमान दोनदा घेण्यात येईल.

(चार) विद्यापरिषदेचे अधिकार व कार्य :-

विद्यापरिषदेचे पुढील अधिकार व कार्ये असतील :-

(क) अभ्यासपाठ्यक्रम, शिक्षणविषयक विनियम, अभ्यासक्रम, पाठ्यक्रम आणि त्यांमधील सुधारणा, शिक्षण व मूल्यमापनविषयक व्यवस्था,त्यांच्याशी संबंधित रीती, कार्यपद्धती यांच्या संबंधातील प्रस्तावांची छाननी करणे आणि अभ्यास मंडळाच्या सुधारणांसह अथवा त्यांशिवाय त्यांना मान्यता देणे ; परंतु विद्यापरिषदेचे कोणत्याही प्रस्तावावरील मत भिन्न असेल तर, तिला तो प्रस्ताव पुनर्विचारार्थ संबंधित अभ्यासमंडळाकडे परत पाठविण्याचा किंवा त्याबाबतचे कारण नमूद करून तो प्रस्ताव फेटाळण्याचा अधिकार असेल ;

(ख) शासनाचे धोरण लक्षात घेता, महाविद्यालयातील विविध अभ्यास पाठ्यक्रमांसाठी विद्यार्थ्यांच्या प्रवेशासंबंधी विनियम करणे ;

(ग) क्रीडा, अभ्यासेतर उपक्रम यांकरिता आणि खेळांची मैदाने व वसतिगृहे यांची योग्य देखभाल व कार्यचालन करण्याकरिता विनियम करणे ;

(घ) नवीन अभ्यास पाठ्यक्रम सुरू करण्यासाठीच्या प्रस्तावांची नियामक मंडळाकडे शिफारस करणे ;

(ड.) शिष्यवृत्त्या, छात्रवृत्त्या, अधिछात्रवृत्त्या, बक्षिसे आणि पदके सुरू करण्याबाबत आणि ती प्रदान करण्याविषयी विनियम करण्याबाबत नियामक मंडळाकडे शिफारस करणे ;

(च) शैक्षणिक कार्यासंबंधात त्याने केलेल्या सूचनांवर नियामक मंडळास सल्ला देणे ;

(छ) नियामक मंडळाकडून नेमून देण्यात येतील अशी इतर कार्ये पार पाडणे.

(३) अभ्यास मंडळ :

(एक) अभ्यास मंडळाची रचना :

(क) संबंधित विभाग प्रमुख (अध्यक्ष) ;

(ख) प्रत्येक विशेषीकरणाच्या विषयाचा संपूर्ण विद्याशाखा-अध्यापकवर्ग ;

(ग) विद्यापरिषदेकडून नामनिर्देशित करावयाचे, मूळ विद्यापीठाबाहेरील दोन विषय तज्ज्ञ ;

(घ) महाविद्यालयाच्या प्राचार्याकडून शिफारस केलेल्या सहा सदस्यांच्या नामिकेमधून कुलगुरुने नामनिर्देशित करावयाचा एक तज्ज्ञ ;

(ड.) उद्योग/कॉर्पोरेट क्षेत्र/पदयोजनाशी संबंधित संलग्न क्षेत्र, यांमधील एक प्रतिनिधी.

(च) प्राचार्याने नामनिर्देशित करावयाचा एक, पदव्युत्तर पदवीसह गुणवत्ताप्राप्त माजी विद्यार्थी.

(छ) अभ्यास मंडळाच्या अध्यक्षास महाविद्यालयाच्या प्राचार्याच्या मान्यतेने.

(१) जेव्हा जेव्हा विशेष अभ्यासपाठ्यक्रम तयार करावयाचे असतील तेव्हा तेव्हा महाविद्यालयाबाहेरील तज्ज्ञ.

(२) त्याच विद्याशाखेच्या अध्यापक वर्गातील इतर सदस्य स्वीकृत करून घेता येतील.

(३) प्राचार्याद्वारा नामनिर्देशित सदस्यांमधून एक सचिव म्हणून काम करेल.

(दोन) मुदत : नामनिर्देशित सदस्यांची मुदत तीन वर्षे इतकी असेल.

(तीन) बैठकी : अभ्यास मंडळाची वर्षातून किमान दोनदा बैठक घेण्यात येईल.

(चार) अभ्यास मंडळाचे अधिकार व कार्ये -

महाविद्यालयातील विभागाच्या अभ्यास मंडळाचे पुढील अधिकार व कार्ये असतील.

(क) महाविद्यालयाची उद्दिष्टे, हितसंबंधितांचे हित व राष्ट्रीय आवश्यकता विचारात घेऊन, विविध पाठ्यक्रमांचे अभ्यासक्रम विद्यापरिषदेच्या विचारार्थ आणि मान्यतेकरिता तयार करणे ;

(ख) नावीन्यपूर्ण अध्यापन आणि मूल्यमापन तंत्रे यांबाबतच्या पद्धती सूचवीणे ;

(ग) परीक्षकांच्या नियुक्तीसाठी विद्यापरिषदेस व्यक्तींची-नामिका सूचविणे ; आणि

(घ) विभाग/महाविद्यालयातील संशोधन, अध्यापन, विस्तार आणि इतर शैक्षणिक कार्ये यांमध्ये समन्वय साधणे.

(४) वित्त समिती :—

(एक) वित्त समितीची रचना :

(क) प्राचार्य (अध्यक्ष) ;

(ख) महाविद्यालयाच्या नियामक मंडळाकडून दोन वर्षांच्या कालावधीसाठी नामनिर्देशित करावयाची एक व्यक्ती;

(ग) संलग्न विद्यापीठाचा वित्त व लेखा अधिकारी ;

(घ) प्राचार्याकडून दोन वर्षांसाठी आळीपाळीने नामनिर्देशित करावयाचा महाविद्यालयाचा एक वरिष्ठतम अध्यापक.

(दोन) मुदत : वित्त समितीची मुदत तीन वर्षे इतकी असेल.

(तीन) बैठका : वित्त समितीची वर्षातून किमान दोनवेळा बैठक घेण्यात येईल.

(चार) वित्त समितीची कार्ये :

(क) विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडून प्राप्त झालेले/प्राप्त होणारे अनुदान आणि स्वायत्तता योजना हाती घेण्यासाठीच्या उपक्रमांसाठी वसूल केलेले शुल्क इत्यादींपासून प्राप्त झालेले उत्पन्न यांच्याशी संबंधित अर्थसंकल्पीय अंदाज ; आणि

(ख) वरील बाबतीतील लेखापरिक्षित लेखे ,—

यांवर विचार करण्यासाठी नियामक मंडळाचे सल्लागार मंडळ म्हणून काम करील.

१३. मार्गदर्शक किंवा निर्देशक तत्वांच्या तरतुदींच्या उल्लंघनाचे परिणाम विद्यापीठ अनुदान आयोग, राज्य शासन व मूळ विद्यापीठ यांनी वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या सर्व निर्देशक व मार्गदर्शक तत्वांचे काटेकोरपणे पालन करण्यात येईल, त्यात कसूर केल्यास, विद्यापीठ अनुदान आयोग किंवा राज्य शासन किंवा मूळ विद्यापीठाला, कसूरदार स्वायत्त महाविद्यालयाविरुद्ध, त्यांस योग्य वाटेल अशी समूचित कार्यवाही, करता येईल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

सिध्दार्थ खरात,
शासनाचे सहसचिव.

HIGHER AND TECHNICAL EDUCATION DEPARTMENT

Madam Cama Marg, Hutatma Rajguru Chowk,
Mantralaya, Mumbai 400 032, dated the 14th January 2019

NOTIFICATION

MAHARASHTRA PUBLIC UNIVERSITIES ACT, 2016.

No.PARINI-2018/CR NO 90/VISHI-2.—In exercise of the powers conferred by sub-section (10) of section 72 read with sub-section (7) of section 71 and section 122 of the Maharashtra Public Universities Act, 2016 (Mah. Act. No. VI of 2017), the Government of Maharashtra hereby, prescribes the uniform Statute, relating to norms for grant of autonomy to affiliated colleges, recognized institutions and conducted or constituent colleges, namely:—

UNIFORM STATUTE NO. 3 OF 2019

1. *Short title, application and commencement.*— (1) This Statute may be called the Maharashtra Public Universities (Norms for Grant of Autonomy to Affiliated Colleges, Recognized Institutions and Conducted or Constituent Colleges) Uniform Statute, 2018.

(2) These statutes shall apply to all colleges which are affiliated to or institutions recognized by, or are conducted or constituent colleges of Universities in the State of Maharashtra under the Maharashtra Public Universities Act, 2016 seeking the conferment of autonomous status.

(3) These statutes shall come into force from the date of their notification in the *Official Gazette*.

2. *Definitions* . —In these statutes, unless the context otherwise requires—

(1) “Academic Council” means the Academic Council of the autonomous college;

(2) “Act” means the Maharashtra Public Universities Act, 2016 (Mah. VI of 2017);

(3) “Board of Studies” means the Board of Studies of a Department of the Autonomous College;

(4) “College” means any institution, whether known as such or by any other name, which provides for undergraduate or postgraduate or Doctor of Philosophy programmes for obtaining any qualification from a university and which, in accordance with the rules and regulations of such university, is recognized as competent to provide for such programmes or courses of study and present students undergoing such courses of study for the examination for the award of such qualification, and includes recognized institution and conducted or constituent college;

(5) “Finance Committee” means the Finance Committee of the autonomous college;

(6) “Governing Body” means the Governing Body of the autonomous college, which is different from the Trust Board or the Board of Management or the Executive Committee or the Management Committee;

(7) “Parent University” means the University to which the college concerned is affiliated, or by which the institution concerned is recognized or which has established and maintained a conducted or constituent college;

(8) "Statutory body" means a body constituted under any law for the time being in force for determining and maintaining prescribed standards of quality in the relevant areas of higher education;

(9) "UGC" means the University Grants Commission.

3. *Role/terms and conditions of an autonomous college :-* (1) An autonomous college shall,

(i) review existing courses or programmes and restructure, redesign and prescribe its own courses or programmes of study and syllabi;

(ii) formulate new courses or programmes in consonance with the nomenclature specified by the University Grants Commission Specification of Degrees 2014 Notification No. F.S.-/2013(CPP-II) published in the Gazette of India, July 5, 2014;

(iii) evolve methods of assessment of students' performance, conduct of examinations and notification of results;

(iv) to announce results, issue mark sheets, migration and other certificates; however, the degree shall be awarded by the parent University with the name of the college on the degree certificate;

(v) prescribe rules for admission in consonance with the reservation policy of the State Government or national policy;

(vi) fix fees of the courses at their own level;

(vii) constitute their own Governing Body, Academic Council, Board of Studies and Finance Committee.

(2) Autonomous colleges need not pay affiliation or recognition fee to the parent university every year. However, onetime fee shall be paid at the time of conferment of autonomous status and/or at the time of extension of autonomous status. Such fees shall be decided by the Management Council of the parent university :

Provided that, such fees shall not be more than the amount equivalent to two years affiliation or recognition fee for continuation of affiliation or recognition, as the case may be.

(3) Autonomous Colleges shall have full academic and administrative autonomy and have privilege of appointing their own administrative staff and teachers including Principal or Director. However, the staff shall be appointed as per the UGC (Minimum Qualifications for Appointment of Teachers and other Academic Staff in Universities and Colleges and Measures for the Maintenance of Standards in Higher Education) Regulations, 2010 or as amended from time to time:

Provided that, the college shall obtain the sanction or approval to the appointments of administrative staff and teachers from the State Government and Parent University, as the case may be.

(4) The autonomous college shall continue to receive funds in the same manner as being done before the grant of autonomous status.

(5) Autonomy granted to the college is at the institutional level and is not partial, and shall cover the programmes at all levels such as Under Graduate, Post Graduate and Doctor of Philosophy (Ph.D.) offered by the college. The courses introduced by the college after the conferment of autonomous status shall automatically come under the purview of autonomy.

(6) The autonomy shall always come into effect from the ensuing academic year.

(7) The students enrolled for the first year of any course at the time of actual commencement of autonomy to the College only shall be covered under autonomy and thereafter such students shall be covered under autonomy progressively.

(8) Autonomous status shall be granted initially for a period of ten years; further extension shall be for five years at a time except those covered under Para 6 (5).

4. *Role of the Parent University* .—(1) The parent University shall forward the application of the college for autonomous status and provide nominee on the Expert Committee within 30 days, from the date of receipt of application by the parent University.

(2) If the University does not forward the proposal and provide nominee within 30 days, it shall be presumed that the University has no objection to the processing of the proposal by the UGC for conferment of autonomous status.

(3) The parent University shall issue notification within 30 days for a college to function as an autonomous entity once autonomous status is conferred on the college.

(4) The parent University shall provide nominee on various statutory bodies of autonomous college within 30 days after the autonomous status is conferred on the college.

(5) The college on attaining autonomous status will continue to be affiliated to or recognized by the parent University but will enjoy the privileges of autonomy.

5. *Role of the State Government* :—(1) The State Government shall provide nominee on the Expert Committee or various Statutory Bodies within 30 days.

(2) The State Government shall ensure that the autonomous college will continue to receive funds in the same manner as being done before the grant of autonomous status to Government or Aided colleges.

(3) The State Government shall ensure that sanctioned teaching positions are filled on regular and ongoing basis. The State Government shall ensure that the total number of sanctioned and grant-in-aid teaching positions at the time of conferment of autonomous status shall be protected.

6. *Eligibility* .— (1) Colleges (of any discipline) whether aided, partially aided and unaided or self-financing are eligible, provided they are under Section 2(f) of the University Grants Commission Act, 1956 (3 of 1956).

(2) The college shall have at least 10 years of existence.

(3) The college shall be accredited by either NAAC with minimum 'A' Grade or by NBA for at least three programmes with a minimum score of 675 individually or a corresponding accreditation Grade/score from a UGC empanelled accreditation agency. However, if the number of programme(s) being run by the college is less than three, then each of the programmes should secure 675 or more marks. Accreditation status shall be valid at the time of application.

However, the existing autonomous colleges shall be required to comply with this eligibility condition within a maximum period of five years from 12th February 2018 that is the date of notification of UGC regulations in this regard.

The conducted or constituent colleges shall also undergo separate accreditation by NAAC/NBA/UGC empanelled accreditation agency to be considered eligible.

(4) (a) Colleges accredited with a score of 3.01 and above, upto 3.25 on a 4 point scale of NAAC/corresponding NBA score/ corresponding accreditation score from a UGC empanelled accreditation agency at the time of application shall be considered for grant of autonomous status with an on-site visit of the duly constituted Expert Committee.

(b) Colleges which have a NAAC score of 3.26 and above, upto 3.50 or a corresponding NBA score or a corresponding accreditation Grade/score from a UGC empanelled accreditation agency for one complete cycle and also accredited accordingly in the second cycle, shall be considered for grant of autonomous status without on-site visit by the Expert Committee.

(c) Colleges with 3.51 and above in a 4 point scale of NAAC or a minimum of three programmes have been accredited by NBA with a minimum score of 750 individually or a corresponding accreditation Grade/score from a UGC empanelled accreditation agency at the time of application shall be considered for grant of autonomous status without on-site visit by the Expert Committee.

The application of colleges covered under 4 (b) and (c) above shall be considered as the report of the Expert Committee for consideration of the UGC and its approval thereof.

However, the colleges are required to adhere to UGC Regulations, namely :—

- (a) curbing the menace of ragging in Higher Education Institutions Regulations, 2012;
- (b) UGC (Promotion of Equity in Higher Educational Institutions) Regulations, 2012;
- (c) UGC (Grievance Redressal) Regulations, 2012, etc. in letter and spirit.

(5) If an autonomous college has obtained the score of 3.51 and above on a 4-Point scale from NAAC or a minimum of three programmes have been accredited by NBA with a minimum score of 750 individually or a corresponding accreditation Grade/score from a UGC empanelled accreditation agency, the college shall be granted extension of autonomous status for further ten years without on-site visit.

7. *Conferment or extension of autonomous status* :—(1) A college intending to become autonomous shall make an application to the University, any time during the year, in the format specified by the UGC, from time to time.

(2) The college shall forward an advance copy of the proposal to UGC indicating the date of receipt of the proposal by the parent University for the record of the UGC.

(3) The college shall submit the proposal to the parent or affiliating University which may forward the same to UGC within 30 days of the receipt of proposal. In case the proposal is rejected by the University, the decision shall be communicated to the college and the UGC through a “Speaking Order”.

(4) If the University and State Government fail to provide the nominees for the UGC Expert Committee, the UGC may proceed with the on-spot visit and take decision on the proposal of the college.

(5) If the college is found eligible as per the guidelines, the UGC shall examine the proposal for conferment or extension of autonomous status with the help of an Expert Committee constituted by the Chairman of the UGC consisting of three expert members (preferably at the level of Professor/Principal of an autonomous college) out of which one shall be the Chairperson, nominees from the parent University and the State Government. One UGC official may be nominated to co-ordinate the visit.

(6) The decision for conferment /extension of autonomous status shall be taken by the Standing Committee (comprising three Commission members) on autonomous colleges after due consideration of the recommendations of the Expert Committee. The approval letters may be issued on the basis of the decision of the Standing Committee. The decisions may be ratified by the UGC subsequently:

Provided that the Management Council of the parent University shall adopt the decision of the UGC and confer the autonomous status within 30 days.

(7) If the proposal of a college for the conferment of autonomous status is rejected for any reason whatsoever, the college shall be eligible to reapply, but not before one year from the date of rejection of its earlier proposal.

(8) The autonomous College shall apply in the prescribed format to the UGC for extension of autonomous status six months prior to expiry of the autonomy cycle.

(9) In case of expiry of accreditation cycle, the college seeking extension of autonomous status shall submit a proof of having applied for accreditation by NAAC/NBA to be eligible for extension.

(10) Till the extension of autonomous status is awarded by the UGC, the college shall continue to avail the autonomous status. The UGC shall also consider the interim period while granting extension of autonomous status to the college.

(11) If an autonomous college wishes to surrender the autonomous status, it shall follow due process of forwarding the resolution by the Governing Body through the parent University to the UGC for consideration, with a copy to the State Government. However, such withdrawal shall take effect only after the last batch of students then enrolled under autonomy passes out.

8. *Criteria for granting autonomy to colleges* :—(1) Academic reputation and previous performance in university examinations and its academic or co-curricular/extension activities in the past.

(2) Academic or extension or research achievements of the teachers.

(3) Quality and merit in the selection of students and teachers, subject to statutory requirements in this regard.

(4) Adequacy of infrastructure in terms of classrooms, library books and e-resources, laboratories and equipments, sports facilities, facilities for recreation activities, residential accommodation for teachers and students, transport facilities etc.

(5) Quality of institutional management.

- (6) Financial strength of the institution.
- (7) Responsiveness of administrative structure.
- (8) Motivation and involvement of teachers in the promotion of innovative reforms.

9. *Monitoring of Autonomous colleges* :— (1) The Internal Quality Assurance Cell (IQAC) shall be established in the college for regular monitoring of the college under intimation to the UGC. The Cell shall have an external Peer Team comprising of academicians of repute and will send report to UGC regarding the performance of the college. The report shall also be put on public domain on the website of the college. The external peer review shall be conducted at least once in a year.

(2) On receipt of adverse report by the external peer team of IQAC or in case of complaint, the UGC has the power to constitute its own Expert Committee for careful scrutiny of the report and may revoke the autonomous status of the college after giving due opportunity to the management by way of notification and by passing a speaking order.

(3) The autonomous college shall, without fail, upload on its website information regarding the courses offered by it, the fees for the courses, the details of the teachers along with qualification and unique ID, the admission procedure, the details of relevant infrastructures, research activities of the college along with the details of Ph.D. students enrolled, if any, with the date of enrolment, topics and supervisor.

(4) The college shall also put on its website the creation of various Committees or Cells as mandated in the various UGC Regulations notified from time to time. The college shall conduct the meetings of the statutory bodies regularly and upload the minutes of the meetings on the college website.

(5) The college shall upload on its website all the information about the college in the prescribed format and the same shall be sent to the UGC while applying for fresh or extension of autonomous status. The college shall also submit progress report and utilization certificate annually as per the prescribed formats.

(6) All the Regulations notified by the UGC shall be followed in letter and spirit by all the autonomous colleges and an undertaking to this effect shall be uploaded on the college website.

10. *Matters regarding starting of new courses* :—(1) An autonomous college is free to start diploma (under-graduate and post-graduate) or certificate courses without prior approval of the University and State Government. However, approval of the concerned statutory bodies of the college shall be obtained. The Parent University shall, however, be informed about such introduction of new courses. Diplomas and certificates shall be issued under the seal of the University.

(2) An autonomous college is free to start a new degree or post-graduate course or Doctor of Philosophy with the approval of the Academic Council of the college and concerned Statutory Councils wherever required, provided the nomenclature of the degree is in consonance with the UGC Notification on Specification of Degrees, 2014. Such courses shall fulfill the minimum standards prescribed by the parent University or UGC in terms of number of hours, curricular content and standards, and the University and State Government shall be duly informed of such courses.

(3) An autonomous college may rename an existing course as per the UGC Notification on Specification of Degrees, 2014 as amended from time to time, after restructuring or redesigning it with the approval of the Academic Council of the college as per UGC norms. The University and State Government shall be duly informed of such proceedings.

11. *Examination cell and system.*—(1) An autonomous college shall have an Examination Cell headed by the Controller of Examinations. The Principal of the college shall be the Chief Controller of Examinations.

(2) The Controller of Examinations shall be assisted by the Deputy Controller of Examinations along with other office support.

12. *Governance of an autonomous college.*—(1) The college shall constitute the following statutory bodies to ensure proper management of academic, financial and general administrative affairs :—

- (i) Governing Body
- (ii) Academic Council
- (iii) Board of Studies
- (iv) Finance Committee.

(2) The college shall, in addition, have other non-statutory committees such as the Planning and Evaluation Committee, Grievance Redressal Committee, Examination Committee, Admission Committee, Library Committee, Student Welfare Committee, Sexual Harassment Committee, Extra-Curricular Activities Committee and Academic Audit Committee.

(3) *Governing Body.*—Constitution of Governing Body of Autonomous Colleges :

(i) Constitution of Governing Body of Private or Self-financing College or Constituent College run by Trust/Society.

Number	Category	Nature
5 Members	Management	Trust or Management as per the constitution or bye-laws, with the Chairman or President or Director as the Chairperson and other four members
2 Members	Teachers of the College	Nominated by the Principal based on seniority by rotation
1 Member	Educationist or industrialist	Nominated by the Management
1 Member	UGC Nominee	Nominated by the UGC
1 Member	State Government nominee	Academician not below the rank of professor or State Government official of Directorate of Higher Education or Maharashtra State Commission for Higher Education and Development
1 Member	University Nominee	Nominated by the University
1 Member	Principal of College	<i>Ex-Officio</i> Member-Secretary

(ii) Constitution of Governing Body of Government Colleges

Number	Category	Nature
3 Members one of them to be Chairperson	Educationist, Industrialist, Professional	Nominated by the State Government, persons of proven academic interest with at least PG level qualification
2 Members	Teachers of the College	Nominated by the Principal on seniority by rotation.
1 Member	Educationist or industrialist	Nominated by the Principal for two years
1 Member	UGC Nominee	Nominated by UGC
1 Member	State Government nominee	Nominated by the State Government
1 Member	University Professor	Nominated by the University
1 Member	Principal of College	<i>Ex-Officio</i> Member-Secretary

(iii) Constitution of Governing Body of Constituent Colleges run by University

Number	Category	Nature
3 Members one of them to be Chairperson	Educationist, Industrialist, Professional	Nominated by the University, persons of proven academic interest with at least PG level qualification
2 Members	Teachers of the College	Nominated by the Principal on seniority by rotation.
1 Member	State Government Nominee	Nominated by the State Government
1 Member	University Professor	Nominated by the University
1 Member	UGC Nominee	Nominated by UGC
1 Member	Principal of College	<i>Ex-Officio</i> Member Secretary

(iv) *Term*.- The Governing Body shall be reconstituted every three years except in the case of UGC nominee who shall have a term of five years.

(v) *Meetings*.- Meetings of the Governing Body shall be held at least twice a year.

(vi) *Powers and Functions of the Governing Body*.—Subject to the existing provision in the bye-laws of respective college and Regulations of Parent University, the Governing Body shall have the following powers and functions, namely : —

(a) Guide the college while fulfilling the objectives for which the college has been granted autonomous status;

(b) Institute scholarships, fellowships, studentships, medals, prizes and certificates on the recommendations of the Academic Council;

(c) Approve new programmes of study leading to degrees and/or diplomas;

(d) Make recruitments of Teachers or Principal Governing Body or State Government as applicable in accordance with the policies laid down by the UGC and State Government, from time to time;

(e) approve annual budget of the college before submitting the same at the UGC;

(f) perform such other functions and institute committees, as may be necessary and deemed fit for the proper development of the college.

(4) *Academic Council.*—

(i) Constitution of Academic Council.-

(a) the Principal (Chairman) ;

(b) the Heads of Departments in the college ;

(c) four teachers of the college representing different categories of teaching staff by rotation on the basis of seniority of service in the college ;

(d) not less than four experts or academicians from outside the college representing such areas as Industry, Commerce, Law, Education, Medicine, Engineering, Sciences etc., to be nominated by the Governing Body ;

(e) three nominees of the university not less than Professors ;

(f) a teachers member nominated by the Principal (Member Secretary) ;

(ii) *Term.*- The term of the nominated members shall be three years ;

(iii) *Meetings.*- Academic Council shall meet at least twice a year.

(iv) *Powers and Functions of the Academic Council.*—

The Academic Council shall have the following powers and functions, namely :—

(a) to scrutinize and approve the proposals with or without modification of the Boards of Studies with regard to courses of study, academic regulations, curricular, syllabi and modifications thereof, instructional and evaluation arrangements, methods, procedures relevant thereto etc.:

Provided that, where the Academic Council differs on any proposal, it shall have the right to return the matter for reconsideration to the Board of Studies concerned or reject it, after giving reasons to do so:

(b) to make regulations regarding the admission of students to different programmes of study in the college keeping in view the policy of the Government;

(c) to make regulations for sports, extra-curricular activities, and proper maintenance and functioning of the playgrounds and hostels;

(d) to recommend to the Governing Body proposals for institution of new programmes of study;

- (e) to recommend to the Governing Body institution of scholarships, studentships, fellowships, prizes and medals, and to frame regulations for the award of the same;
- (f) to advise the Governing Body on suggestions(s) pertaining to academic affairs made by it;
- (g) to perform such other functions as may be assigned by the Governing Body.

(3) *Board of Studies.*—

(i) Composition of Board of Studies.—

- (a) head of the Department concerned (Chairman);
- (b) the entire faculty of each specialization;
- (c) two subject experts from outside the Parent University to be nominated by the Academic Council;
- (d) one expert to be nominated by the Vice-Chancellor from a panel of six recommended by the college principal;
- (e) one representative from industry/corporate sector/allied area relating to placement;
- (f) one post-graduate meritorious alumnus to be nominated by the principal;
- (g) The Chairman, Board of Studies, may with the approval of the principal of the college, co-opt:
 - (1) Experts from outside the college whenever special courses of studies are to be formulated.
 - (2) Other members of staff of the same faculty.

One of the member nominated by the principal shall act as the secretary.

- (ii) Term.- The term of the nominated members shall be three years.
- (iii) Meetings.- The Board of Studies shall meet at least twice a year.
- (iv) Powers and functions of the Board of Studies.-

The Board of Studies of a Department in the college shall have the following powers and functions, namely :—

- (a) to prepare syllabi for various courses keeping in view the objectives of the college, interest of the stakeholders and national requirement for consideration and approval of the Academic Council;
- (b) to suggest methodologies for innovative teaching and evaluation techniques;
- (c) to suggest panel of names to the Academic Council for appointment of examiners; and
- (d) to coordinate research, teaching, extension and other academic activities in the department or college.

(4) Finance Committee:-

(i) Composition of Finance Committee.-

(a) the Principal (Chairman).

(b) one person to be nominated by the Governing Body of the college for a period of two years;

(c) finance and Accounts Officer of the affiliating University;

(d) one senior-most teacher of the college to be nominated in rotation by the principal for two years.

(e) One non-teaching employee nominated by Principal - Member Secretary

(ii) Term: Term of the Finance Committee shall be three years.

(iii) Meetings : The Finance Committee shall meet at least twice a year

(iv) Functions of the Finance Committee.-

The Finance Committee shall act as an advisory body to the Governing Body, to consider.-

(a) Budget estimates relating to the grant received or receivable from UGC, and income from fees, etc. collected for the activities to undertake the scheme of autonomy; and

(b) Audited accounts for the above.

13. *Consequences of violation of provisions of directives or guidelines:*—All directives or guidelines of the UGC, State Government and Parent University issued, from time to time, shall be strictly followed, failing which the UGC or State Government or Parent University, as the case may be, may take appropriate action against the defaulting autonomous college.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

SIDDHARTH KHARAT,
Joint Secretary to Government.